

Utdanningsdirektoratet

Deres ref.:

Vår ref.:

Dato:

24.04.2019

Innspill til nye læreplaner på Musikk-, Dans- og Drama Vg1

Creo – forbundet for kunst og kultur er Norges største kunstnerorganisasjon med snart 9.000 medlemmer. Creos medlemmer arbeider innenfor alle deler av kulturlivet; Noen er artister, noen er utøvende musikere i et band, i et ensemble, i en kirke eller i et orkester. Noen er pedagoger eller underviser i musikk eller andre kunstfag i grunnskolen, på videregående skoler, i private og kommunale kulturskoler, ved en høyskole eller et universitet. Noen er låtskrivere eller komponister eller begge deler. Noen danser ballett eller moderne dans, noen jobber med lyd og lys eller gjør andre ting «bak scenen» og noen er musikkterapeuter.

Creo – forbundet for kunst og kultur het tidligere Musikernes fellesorganisasjon (MFO).

Creo vil ha et utdanningssystem som sikrer at hvert enkelt menneske får realisert sine evner og anlegg, der alle gis samme muligheter til utdanning og læring, uavhengig av bakgrunn og forutsetninger. Som en fagforening som både organiserer lærere innenfor de kunstneriske fagene, men også som Norges største fagforening for kunst- og kulturarbeidere har vi et spesielt fokus på de estetiske fagene i skoleverket. Vi er også den fagforeningen som organiserer majoriteten av lærerne på MDD-linjene.

Generelle kommentarer

For oss er det viktig å påpeke at det humanistiske perspektivet, der dannelsesbegrepet står i sentrum, innarbeides så tidlig som mulig. Vi vil her forstå dannelsesbegrepet som en livslang utviklingsprosess, der ferdigheter og kompetanser på de åndelige, kulturelle og sosiale områdene står sentralt. Vi mener at det i et samfunn preget av kompleksitet, større mangfold og en stadig raskere endringstakt er det et særlig behov for å styrke elevenes kompetanse i å forstå, tolke og reflektere kritisk over et mangfold av ytringsformer, herunder kunstneriske ytringer. De humanistiske fagene bidrar nettopp til en slik fortolkingskompetanse med stor verdi for demokratiet og samfunnsutviklingen framover. Derfor blir skole-, barnehage- og lærerutdanningspolitikken også viktig i diskusjonen om dannelse i en kulturpolitisk kontekst. Og det blir viktig i diskusjonene rundt hvem som blir våre fremtidige kunstnere og hvilke kompetanser og kunnskaper de skal besitte.

Grunnlaget for fremtidens kunst- og kulturliv, både det profesjonelle og det frivillige, legges tidlig. Det fleste kunstnere, og spesielt gjelder dette musikere og dansere, må starte sin opplæring tidlig, gjerne i 6- til 8-årsalderen. Det er derfor avgjørende at det finnes dyktige og kompetente lærere over hele landet, i alle kommuner og fylkeskommuner, som kan lære opp, motivere og rettlede de som har vilje og talent til å lære seg et kunstfag. Ikke alle av disse vil bli profesjonelle utøvere, men mange av dem vil bli verdifulle aktører i det frivillige kulturlivet, og mange av dem vil også bli framtidens kompetente og interesserte publikum.

Etter vårt syn så er tiden nå overmoden til å se på det totale antall timer i fellesfagene for de som går MDD-linjene. Å utdanne seg i et kunstfag krever utallige timer egenøving, tilrettelagt undervisning – gjerne i mindre grupper eller som enetimer -, og tid til egenrefleksjon og aktiv restitusjon. For eksempel så er det bred konsensus i musikkmiljøene både nasjonalt og internasjonalt at en som ønsker å utdanne seg som utøvende musiker må ha lagt ned minst 10.000 timer med øving på sitt instrument/uttrykk før fylte 18 år. Da sier det seg selv at 35 timers undervisning i uka, pluss lekser og oppgaver i alle fag, kan oppleves som overveldende for mange. Noe av dette kan bøtes på med fornuftig bruk av 25%-regelen, men vi i Creo mener at det for denne linjen og disse elevene nå er på høy tid å justere timetallet i fellesfagene.

Vi mener at det med fordel skjæres ned på antall timer i fellesfag for MDD-elevne slik at det på musikk frigjøres tid til øving. Danse- og dramaelevne kunne med fordel hatt mer tid til utøvende

programfag i dans og drama. Selv om behovene er forskjellig fra musikk til dans/drama så betyr det ikke at studieprogrammet trenger å splittes opp for å få det til.

Om vi skal starte ett sted mener vi at både matematikk i vg2 og geografi i vg 2 kan gjøres valgfritt for elever på MDD. I tillegg mener vi at fellesfaget historie kan slankes, i kombinasjon med at de «kunstneriske» historiefagene på MDD justeres slik at sammenhengen mellom kunsthistorie og annen historie gjøres tydeligere. Dette vil etter vårt syn styrke både de kunsthistoriske og allmennhistoriske kunnskapene hos elevene.

Det bør også vurderes om «drama» skal skifte navn til «teater». De andre to navnene betegner skapende og/eller utøvende uttrykk, mens drama som begrep mer betegner en metode enn et kunstfag. For å både ha et mer presist og treffende navn på linjen, og for en mere konsis samlende betegnelse på tilbudet, mener vi at studieprogrammet bør omdøpes til «Musikk, dans og teater».

Kommentarer til de forskjellige læreplanene:

Vi kommer her til å kommentere overordnet på de forskjellige læreplanene, men oppfordrer sterkt til at innspillene fra de forskjellige skolene og lærerkollegiene blir lyttet nøye til.

Læreplan i musikk, dans og drama

Generelt så er språket i teksten noen ganger vanskelig tilgjengelig. Skal læreplanene leses av den enkelte lærere anbefaler vi at den noe akademiske språkbruken tones noe ned. Dette tror vi er fint mulig uten at det vil gå ut over teksten presisjon eller klarhet.

Etter vårt syn er det fint at det tverrfaglige løftes frem, og at de tre sjangrene musikk, dans og drama like- og sidestilles. Men det må ryddes opp i bruken av «teater» kontra «drama». Utkastet virker noe upresist i bruken av disse to begrepene. Viser også til vårt forslag om å gjennomgående bytte ut «drama» med «teater».

Når det gjelder drama så mener vi at begrepet «motspill» er et uhensiktsmessig begrep her. Dette kan fint byttes ut med «samspill».

Det første kjerneelementet vektlegger sluttprodukt fremfor prosess. I et fag som musikk, dans og drama hvor mange av elevene ikke har jobbet med en eller to av disiplinene fra før, tar det ofte lang tid før trygghet og tillit er etablert til at man kan lage gode sluttprodukt. I tillegg har flere skoler bare en av linjene, noe som også gjør at store deler av faget er helt nytt for elevene. For skoler som feks bare har musikk virker ordlyden «møtes i musikk, dans og drama» vanskelig å forholde seg til. For å i større grad vektlegge prosessen og samtidig åpne opp for sluttprodukt, så foreslår vi å kalle dette kjerneelementet "Tverrkunstnerisk scenisk arbeid".

Når det gjelder begrepet "Kunstnerisk strukturforståelse" virker som et oppkonstruert begrep i anledning læreplanfornyelsen. Er det ment som et tverrfaglig dekkende uttrykk fremfor begrepet dramaturgi? Vi mener at man her også med fordel kan forenkle språket og enten bruke dramaturgi eller bare skrive strukturforståelse.

Så må vi snakke om korfaget. Koret er mye mer enn det som står beskrevet i utkastet. Koret er per i dag et av kjerneelementene på MDD. I koret læres gjennom samhandling og samarbeid det å ut fra notasjon skape en musikalsk helhet bygget på elementer som stemmebeherskelse, klang, intonasjon, tekstuttale, pust, utholdenhet, frasering, balanse, kroppslig bevissthet, artikulasjon m.m. Alle vil utfordres uansett nivå og ferdigheter.

Mange er de MDD-linjene som har i møte med profesjonelle krefter på høyt nivå fått mulighet for å løfte seg ytterligere når det har kommet en Grete Pedersen, Bjørn Andor Drage eller Rolf Gupta som har gitt av sin kunstneriske profesjonalitet og dype musikkforståelse og løftet elevene opp på et formidlingsnivå som vi vet mange aldri noensinne kommer til å oppleve igjen. Dette har de med seg når de går ut i verden. En visjon om hva kunst kan være på det ypperste. En kunstforståelse som kun kommer gjennom å oppleve det selv som deltaker, som utøver. Creo ønsker derfor at korfaget løftes frem og består med minst den posisjon og stilling det har i dag.

Læreplan i lytting:

For oss virker det noe uklart hva man vil med faget. Vi etterlyser ett tydeligere språk og klarere begrepsdefinisjoner. Det kan leses som om faget skal være en forberedelse til videre fordypning innenfor musikk med fokus på å bygge opp en grunnleggende forståelse av musikkens elementer, men dette blir for oss noe uklart forklart.

Generelt er det for mange punkter som ligger inn i et 2 timersfag. Her er det bedre å bestemme seg for å punktene gehør, musikkklære og legge auditiv analyse og skapende aktivitet som en metode innenfor disse emnene. Mange elever som starter på vg1 har ofte ingen musikkteoretisk bakgrunn i det hele tatt. Det er selvfølgelig sterkt beklagelig, og er et resultat av den systematiske nedprioriteringen av de praktiske og estetiske fagene i grunnskoleløpet. Nå er det et lite håp om en bedring her, gjennom utkastene til nye læreplaner og at det er bestilt en plan for styrking av de praktiske og estetiske fagene fra Stortinget sin side, men enn så lenge må vi leve i den virkeligheten vi befinner oss i.

Også her mener vi språket må sees på, og begrep som «musikk literacy» og «intersubjektiv innsikt» kan med fordel byttes ut med adekvate norske begreper.

Læreplan i musikk

Det er godt å se at «øving» er kommet inn som et kjerneelement i musikkfaget i vg1, men vi savner mer fokus på at øving er en langsom prosess som går over tid og som krever både kontinuerlig arbeid og kontinuerlig modning.

Så mener vi at overskriften «instrumentfordypning» må erstattes med «hovedinstrument». Begrepet «instrumentfordypning» kan åpne opp for en utvanning av forståelsen av viktigheten av dybdeløring på et instrument allerede fra vg1.

Creo mener at piano er et sentralt støtteinstrument for å forstå musikkteori, og i arbeid med arrangering og komponering. Vi mener derfor at det er uheldig at det virker som det er mulig å velge bort undervisning på piano. Hvis MDD-linjen skal være med på å forberede elevene til høyere musikkutdanning, er piano et basisfag.

Vi er også kritiske til at teksten kan tolkes dit at sang som bi-instrument kan velges bort. Det å synge er etter vårt syn en meget viktig del av faget musikk og må bestå som et sentralt element. Det samme gjelder det å synge i kor, jfr vårt innspill lengre oppe.

Læreplan i danseteknikker

Etter vårt syn svarer forslaget dårlig på føringene det selv gir om at utdanningsprogrammet skal gi elevene forutsetninger for å fortsette som utøver og søke utdanning innen sine respektive kunstområder. Det framstår som om høringsutkastet viser en noe snever forståelse av begrepet teknikk ved å bytte ut ordet teknikk med begrepet dansepraksiser. Det er ingen motsetning mellom begrepet danseteknikk slik begrepet blir benyttet i dag og kroppslig ulikhet, slik det kan se ut som det gjør i utkastet. Begrepet teknikk viser til den mest effektive måten å utføre en bevegelse relatert til den ulike sjangerens estetikk. I denne formuleringen framstår det som om det kun finnes en betydning av danseteknikk, mens det i realiteten finnes mange.

Utgangspunktet må være at faget danseteknikker er et fag som skal være studieforberedende. Samfunnsoppdraget er derfor at elevene skal bli forberedt på videre studier innen dans. Da må innholdet i faget danseteknikker svare på behovene høyere studieinstitusjoner har. De aller fleste slike institusjoner baserer opptak av studenter og senere faglig utvikling på danseteknikker slik de har vært praktisert tidligere, eks. i LK06.

Læreplan i teaterensemble

Som tidligere kommentert så virker begrepet "motspill" nytt og uvant, og det virker veldig konstruert. Det er riktig å snakke om motspiller i teater, om motstand i spill, men det har lite med det kjerneelementet beskriver. Det riktige begrepet vil fortsatt etter vårt syn være ensemble, eller samspill.

Muntlige ferdigheter er den ferdigheten av disse som i høyeste grad favner teaterkunsten. Det har blitt beskrevet som "handlende muntlighet" i faglitteraturen. Denne grunnleggende ferdigheten burde kanskje ikke reduseres til å snakke sammen eller snakke til, men også beskrive hvordan man i

dramafaget kommuniserer med hverandre med andre på ytterligere måter enn å snakke - gjennom å handle; som i improvisasjoner, spill, lek og gjennom annen utøvelse av faget.

Det bør også i sterkere grad beskrives at faget utvikler elevenes kompetanse i å arbeide kreativt og løsningsorientert med oppgaver i tett samarbeid med andre. Drama bidrar til evnen til teamarbeid. Estetisk og kulturell kompetanse er en viktig kompetanse i et samfunn i rask endring, fordi dette er komponenter som går på tvers av og har sitt eget "språk", uavhengig av kulturell og språklig tilhørighet. Mennesker med kulturell og estetisk kompetanse har evner som behøves i en global framtid der ulike kulturer og språk står side ved side i samfunnet.

Læreplan i bevegelse

Etter vårt syn er faget slik det fremstår i utkastet for omfattende til å være et totimersfag.

Eter vårt syn bør faget sees mer i sammenheng med de øvrige dansefagene, for eksempel danseteknikker. Tema som treningslære, mental trening, grunn trening, samt kropp og bør bære viktige tema i denne sammenheng. Slik vil faget også ivareta folkehelse og livsmestring som en del av de tverrfaglige tema.

Mye av det som omtales under fagets relevans er mer relevant i senere fag, på andre og tredje trinn. Eksempelvis det som skrives om hvordan kroppsidealiser formes og påvirkes av sosial og kulturell kontekst. Videre så fremstår teksten som for generell med tanke på at fagene skal være studieforberedende. Eksempelvis står det at faget skal forberede eleven på et komplekst arbeidsliv. Vi mener her at faget mer spesifikt bør forberede eleven på videre studier i dans/ drama.

Slik vi ser det bør praktisk kunnskap og utøvelse være det mest sentrale i dette faget. Det å styrke elevenes individuelle ferdigheter vil gi økt mestringsfølelse. Høringsutkastet legger vekt på tilstedeværelse og utfoldelse fremfor eksempelvis presentasjon. Dette er etter vårt syn et kunstig skille da presentasjon av dans og drama ofte foregår for publikum i en scenisk sammenheng. Presentasjon og tilstedeværelse er uløselig knyttet sammen. Vår erfaring er at er at elevenes identitet og selvilde ikke svekkes ved presentasjon, heller tvert imot.

Andre kommentarer:

Creo mener at fellesfag i den studieforberedende opplæringen ikke trenger å være ensrettet like. Fellesfag kan i større grad tilpasses den studieforberedende retning elevene har valgt, og samspille med beslektede kompetansemål og temaer i programfagene. Dette vil føre til mer faglig fordypning, mulighet for dybdelæring og større motivasjon for å tilfredsstille de krav som stilles av høyere utdanning om å være studieforberedt.

Det er viktig å poengtere at alle fag i en studieforberedende utdanning er likeverdige når det gjelder hva som gjør en elev studieforberedt. Vi tror ikke at gjennomgang av f.eks. et historisk emne gjør elevene mer studieforberedt om det blir gjennomgått i et fellesfag enn i et programfag. Dermed er det nærliggende at en vurdering av strukturen i videregående opplæring også innebærer at en ser nøye på forholdet mellom programfag og fellesfag, både når det gjelder innhold og timetall.

Et eksempel her kan som tidligere nevnt være fagene historie, norsk og musikk i perspektiv (MiP)1 og 2. I vg3 utgjør disse tre fagene til sammen 15 timer med et fordypningsemne i norsk og to fordypningsemner i MiP2. En strukturendring kan bidra til at elevene slipper å forholde seg til historiegjennomgang i tre fag, undervisningen kan gjøres mer fagovergripende og timetallet kan tas ned.

Med vennlig hilsen

Hans Ole Rian
Forbundsleder
Creo – forbundet for kunst og kultur